

KANCELARIA SENATU

03980201692730
RPW/12559/2026 P zał.
27.05.2026 rej. Kaliszewski Marek

Łódź, 13 maja 2026 roku

Senat Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 6/8,
00-902 Warszawa

PETYCJA

Na podstawie ustawy o petycjach postuluję rozszerzenie dostępu do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej poprzez uproszczenie kryteriów uprawniających do uzyskania pomocy oraz umożliwienie każdemu obywatelowi skorzystania co najmniej raz w roku z podstawowej nieodpłatnej porady prawnej bez konieczności wykazywania sytuacji dochodowej. Proszę o utworzenie ogólnopolskiego systemu zdalnej nieodpłatnej pomocy prawnej obejmującego konsultacje telefoniczne, wideoporady oraz elektroniczne punkty poradnictwa prawnego dostępne również dla mieszkańców małych miejscowości i terenów wiejskich. Proszę o rozwój mobilnych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej działających w gminach o ograniczonym dostępie do profesjonalnej obsługi prawnej, w szczególności poprzez organizowanie dyżurów w bibliotekach, domach kultury, szkołach, ośrodkach pomocy społecznej oraz urzędach gmin. Proszę o wprowadzenie obowiązkowej, praktycznej edukacji prawnej w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, obejmującej w szczególności podstawy prawa, pracy, prawa konsumenckiego, prawa rodzinnego, ochrony danych osobowych, cyberbezpieczeństwa, sporządzania podstawowych pism urzędowych oraz zasad funkcjonowania sądów i administracji publicznej. Proszę o zobowiązanie organów administracji publicznej do stosowania zasad prostego i zrozumiałego języka w decyzjach administracyjnych, wezwaniach, formularzach oraz komunikatach kierowanych do obywateli. Proszę o wprowadzenie obowiązku dołączania do decyzji administracyjnych oraz pism urzędowych uproszczonego objaśnienia skutków prawnych danego rozstrzygnięcia, sporządzonego językiem zrozumiałym dla osób nieposiadających wykształcenia prawniczego. Proszę o utworzenie publicznej platformy internetowej zawierającej bezpłatne wzory pism procesowych i urzędowych wraz z praktycznymi instrukcjami ich sporządzania i składania. Proszę o zwiększenie finansowania organizacji społecznych prowadzących nieodpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie, w szczególności organizacji wspierających osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby zadłużone, ofiary przemocy oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Proszę o rozwój systemu edukacji obywatelskiej i prawnej osób dorosłych poprzez organizowanie bezpłatnych szkoleń, warsztatów, wykładów i konsultacji prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, biblioteki oraz organizacje społeczne. Proszę o zobowiązanie mediów publicznych do regularnego emitowania materiałów edukacyjnych dotyczących praw obywatelskich, obowiązków prawnych, ochrony konsumentów, bezpieczeństwa cyfrowego oraz zasad korzystania z pomocy prawnej. Proszę o upowszechnienie mediacji i pozasądowych metod rozwiązywania sporów poprzez

prorowadzenie kampanii edukacyjnych oraz zapewnienie obywatelom dostępu do podstawowych konsultacji mediacyjnych w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej. Proszę o stworzenie systemu monitorowania skuteczności nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poziomu świadomości prawnej społeczeństwa, obejmującego regularne raporty, badania społeczne i analizę dostępności usług prawnych. Proszę o zwiększenie dostępności pomocy prawnej dla osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie tłumaczy języka migowego, materiałów dostosowanych do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących oraz uproszczonych procedur kontaktu z punktami poradnictwa. Proszę o rozwój edukacji prawnej dotyczącej zagrożeń cyfrowych, oszustw internetowych, ochrony prywatności oraz bezpieczeństwa danych osobowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i seniorów. Proszę o uznanie edukacji prawnej i poradnictwa obywatelskiego za istotny element bezpieczeństwa państwa demokratycznego oraz ochrony praw i wolności obywatelskich.

UZASADNIENIE

Prawo powinno służyć obywatelowi i nie może być niezrozumiałą barierą. Jednym z fundamentów demokratycznego państwa prawnego jest realna możliwość poznania swoich praw, obowiązków oraz sposobów ochrony własnych interesów. W praktyce jednak znaczna część społeczeństwa napotyka trudności w dostępie do profesjonalnej pomocy prawnej oraz w rozumieniu procedur administracyjnych i sądowych.

Wysoki stopień skomplikowania przepisów prawa, częste zmiany ustawodawcze, specjalistyczny język urzędowy oraz koszty odpłatnej pomocy prawnej powodują, że wielu obywateli pozostaje faktycznie wykluczonych z pełnego korzystania ze swoich praw. Problem ten dotyczy szczególnie osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, mieszkańców małych miejscowości, osób ubogich, zadłużonych oraz obywateli znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.

Brak podstawowej wiedzy prawnej prowadzi często do poważnych konsekwencji społecznych i ekonomicznych. Obywatele niejednokrotnie podpisują niekorzystne umowy, nie korzystają z przysługujących im środków odwoławczych, padają ofiarą oszustw lub rezygnują z dochodzenia swoich praw z powodu lęku przed procedurami i kosztami postępowania. W wielu przypadkach problemy prawne mogłyby zostać rozwiązane na wczesnym etapie, gdyby obywatele posiadali podstawową orientację w zakresie prawa lub możliwość szybkiego uzyskania bezpłatnej konsultacji.

Szczególnego znaczenia nabiera również rozwój edukacji prawnej w warunkach współczesnych zagrożeń cyfrowych. Coraz częstsze oszustwa internetowe, wyludzenia danych, manipulacje finansowe oraz cyberprzestępczość wymagają systemowego przygotowania obywateli do bezpiecznego funkcjonowania w przestrzeni cyfrowej. Edukacja prawna powinna obejmować nie tylko tradycyjne zagadnienia ustrojowe, lecz także praktyczne kwestie życia codziennego, prawa konsumenckiego, ochrony prywatności, bezpieczeństwa danych osobowych oraz podstaw odpowiedzialności cywilnej i karnej.

Niezwykle istotne jest również podniesienie poziomu kultury prawnej społeczeństwa. Państwo prawa nie może opierać się wyłącznie na istnieniu ustaw, sądów i instytucji kontrolnych. Wymaga ono obywateli świadomych swoich praw i obowiązków, zdolnych do odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu publicznym oraz rozumienia mechanizmów

funkcjonowania państwa. Edukacja prawna wzmacnia zaufanie społeczne, ogranicza podatność na manipulację oraz sprzyja stabilności życia społecznego i gospodarczego.

Obecny system nieodpłatnej pomocy prawnej, mimo swojej wartości, wymaga dalszego rozwoju i uproszczenia. W praktyce część obywateli nie korzysta z dostępnych form wsparcia z powodu ograniczonej dostępności punktów pomocy, trudności proceduralnych, braku wiedzy o możliwości uzyskania pomocy lub obawy przed kontaktem z instytucjami. Konieczne jest zatem rozwijanie nowoczesnych i bardziej dostępnych form poradnictwa, w tym konsultacji zdalnych, mobilnych punktów pomocy oraz lokalnych inicjatyw edukacyjnych.

Warto również podkreślić znaczenie organizacji społecznych, bibliotek, szkół wyższych oraz jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu świadomości prawnej obywateli. Instytucje te mogą pełnić istotną rolę w zakresie poradnictwa obywatelskiego, mediacji społecznych oraz popularyzacji wiedzy prawnej w sposób praktyczny i zrozumiały.

Postulowane rozwiązania mają na celu nie tylko zwiększenie dostępu do pomocy prawnej, lecz także budowę społeczeństwa bardziej świadomego, odpowiedzialnego i odpornego na nadużycia. Edukacja prawna i poradnictwo obywatelskie powinny być traktowane jako element dobra wspólnego oraz inwestycja w bezpieczeństwo społeczne, stabilność państwa i rozwój demokracji.

Nie wyrażam zgody na publikację moich danych osobowych.